

उत्कंठां त्वद्दर्शनविषयां ॥ १९ ॥ २० ॥ एवमेतदिति एवंशब्दार्थः चरिष्यतिकथेत्यादि ॥ २१ ॥ एवंचहनूमतेभगवता आकारनित्यत्वंकल्पस्थापयित्वरूपं दत्तमित्याभाति ॥ २२ ॥ उपकाराणां मध्ये शेषस्येत्यर्थः ॥ २३ ॥ प्रत्युपकाराणां पात्रतां नर आपत्स्वायातीत्यनेन प्रत्युपकारार्थिन उपकृताय स्वार्थना भवति सामेकशपिमाभूदितिव्यंग्यं ॥ २४ ॥ कंठान्मुच्य स्वीयाद्विसृज्येत्यर्थः ॥ तरलोहारमध्यमणिः ॥ २५ ॥ हेमशैलेंद्रो मेरुश्चंद्रेण आक्रांतमस्तकस्तादृशः पर्वतो यथा आमूलं शिखरं तत्किरणव्याप्तो भवति ॥

तच्छ्रुत्वा हंततो वीरतव चर्यामृतं प्रभो ॥ उत्कंठां तां हरिष्यामि मेघलेखामिवानिलः ॥ १९ ॥ एवं ब्रुवाणं रामस्तु हनूमंतं वरासनात् ॥ उत्थाय सस्वजे स्नेहाद्वाक्यमेतदुवाच ह ॥ २० ॥ एवमेतत्कपिश्रेष्ठ भवितानात्र संशयः ॥ चरिष्यतिकथायावदेषालोके च मामिका ॥ २१ ॥ तावत्ते भविता कीर्तिः शरीरेऽप्यवसस्तथा ॥ लोकाहियावत्स्थास्यंति तावत्स्थास्यंति मे कथाः ॥ २२ ॥ एकैकस्योपकारस्य प्राणान्दास्यामि ते कपे ॥ शेषस्येहोपकाराणां भवामक्राणिनो वयं ॥ २३ ॥ मदंगे जीर्णतां यातु यत्त्वयोपकृतं कपे ॥ नरः प्रत्युपकाराणामापत्स्वायातिपात्रतां ॥ २४ ॥ ततोऽस्य हारं चंद्राभं मुच्य कंठात्सराधवः ॥ वैदूर्यतरलं कंठे बंधं च हनूमतः ॥ २५ ॥ तेनोरसि निवद्वेन हारेण महता कपिः ॥ रराज हेमशैलेंद्रश्चंद्रेणाक्रांतमस्तकः ॥ २६ ॥ श्रुत्वा तुराधवस्यैतदुत्थायोत्थाय वानराः ॥ प्रणम्य शिरसा पादौ निर्जग्मुस्ते महाबलाः ॥ २७ ॥ सुग्रीवः सचरामेण निरंतरमुरोगतः ॥ विभीषणश्च धर्मात्मा सर्वे ते बाष्पविकृताः ॥ २८ ॥ सर्वे च ते बाष्पकलाः साश्रुनेत्रा विचेतसः ॥ संमूढा इव दुःखेन त्यजंतो राघवं तदा ॥ २९ ॥ कृतप्रसादास्ते नैवं राघवेण महात्मना ॥ जग्मुः स्वं स्वं ग्रहं सर्वे देही देहमिव त्यजन् ॥ ३० ॥ ततस्तु ते राक्षसक्रक्ष वानराः प्रणम्य रामं रघुवंशवर्धनं ॥ वियोगजाश्रुप्रतिपूर्णलोचनाः प्रतिप्रयातास्तु यथानिवासिनः ॥ ३१ ॥ इ० उ० चत्वारिंशः सर्गः ॥ ४० ॥

तथा हनूमान् तद्रत्नकिरणव्याप्तो जात इत्यर्थः ॥ २६ ॥ श्रुत्वेति ॥ हनूमदुद्देश्यकमेकैकस्येत्यादि वाक्यं ॥ २७ ॥ निरंतरमुरोगतः गाढं परिष्वक्तः ॥ २८ ॥ बाष्पकलाः कंठस्य बाष्परुद्धत्वेनाव्यक्तभाषिणः तत एव दुःखातिशयेन साश्रुनेत्राः ॥ विचेतसः शून्यमनसः अतः संमूढा इव मूर्च्छिता इव बभूवुरिति शेषः ॥ २९ ॥ देहं त्यजन् देहीव रामवियोगविन्ना अभूवन्निति शेषः ॥ शरीरात्माभिमानिनां देहत्यागेनेव तेषां रामविश्लेषेण स्वेदो भूदित्यर्थः ॥ ३० ॥ ३१ ॥ इति श्रीरामा० वा० उ० चत्वारिंशः सर्गः ॥ ४० ॥ ॥ ७७ ॥